

Papeževo pismo proti socijalistom.

Častitljivim bratom, patrijarhom, prvo stolnikom, nadškofom in škofom vesoljnega katoliškega sveta milost in občestvo z apostolskim sedežem imajočim

Papež Leon XIII.

Častljivi bratje! pozdrav Vam in apostolski blagoslov! Kar apostolske službe dolžnost od Nas zahteva, tega Vam, častljivi bratje, uže od začetka svojega papeževanja nismo opustili naznani v okrožnem pismu, do Vas danem, namreč smrtonosne kuge, ki po najskrivnejših potih človeške družbe plazi, ter jo v najskrajnišo nevarnost spravlja. Tudi smo Vam pokazali najzdatnejših pripomočkov, s katerimi bi se njej rešenje nakloniti in najhujšim nevarnostim, katere njej žugajo, v okom priti moglo. Toda zla, ki smo jih takrat objokovali, so v kratkem za toliko narastla, da smo zopet prisiljeni z besedami obrniti se do Vas, kakor da bi Nam prerok (Izaja) na ušesa klical: upij, ne jenjaj, povzdigni trobenti jednako svoj glas! Lehko pa veste, častljivi bratje, da govorimo o ljudeh, ki se z raznimi in skoraj barbarskimi imeni nazivljajo: socijalisti, komunisti ali nihilisti. Le ti so po vsem svetu razširjeni in po hudobni zvezi med seboj najtesnejše zvezani ter ne iščejo več obrambe v temah tajnih shodov, ampak očitno in brez strahu prihajajo na svetlo in se trsijo izvršiti sklep, davno uže storjeni, namreč porušiti podlage vsakojakemu svetnemu družbinstvu. To so namreč tisti, ki, kakor sv. pismo priča: telo skrunijo, gospodstvo zamčujejo, veličastvo pa preklinjajo (Jud). Ničesar, kar je po človeških in božjih postavah za varnost in spodobnost življenja modro določenega, ne puščajo pri miru. Višjim oblastim, katerim se spodobi, da jim je po opominu apostolovem vsaka duša pedložna in ki imajo od Boga pravico ukazovati, odrekujejo pokorščino in proglasujejo, da imajo vsi ljudje popolnem jednake pravice in dolžnosti. Naravno združevanje moža in žene (sv. zakon), ki je celó divjim narodom sveto, onečastujejo in njegovo vez, s katero se domača ali rodbinska družba najbolj ohrani, slabijo ali pa tudi pohotnosti prepuščajo. Naposled zapeljani od poželjivosti po posvetnih rečeh — korenine vsemu zlu, zaradi katere so od vere odpadli, ki so se njej udali — napadajo pravo ali pravico lastinstva, uže po naravni postavi posvečeno. In med tem, ko se delajo, kakor da bi hoteli za vse potrebe ljudij skrbeti in vsem željam ustrezati, skušajo po grozovenskem zločinstvu vse, karkoli je kdo postavno podedoval, z umom ali roko pridobil, ali z varčnim življenjem priskrbel, pograbit in med se razdeliti. Ove strahotne nauke pa sedaj v svojih shodih oznanujejo, v knjižurah hvalijo, s plobo časnikov med ljudi trosijo. V svojej nestrpljivosti so v kratkem času in zaporedoma

celó vladarje same napadali (nemškega cesarja, italijanskega in španskega kralja), da bi po umoritvi teh, od katerih se jim je še česa bati, prostje zamogli pogrezovati se v vsaktero krivico ter človeško družbo zagrniti v hrup, ropanja in ubijstva. Ovi predrzni poskušaji brezvestnih ljudij, ki dan na dan človeške družbi žugajo s hujšim razdjanjem in vseh srca z nemirnim trepetom navdajajo, imajo uzrok in vir v tistih strupenih naukih, ki so se v prejšnjih časih kot malopridno seme sredi med ljudstva raztrosili in ki so ob svojem času toliko kužljivi sad obrodili. Dobro namreč Vam je znana, častljivi bratje, najneumnija borba, ki je, počenši od 16. stoletja (t. j. z lutrovtvom) po novotarjih vzkipela zoper katoliško vero, hudo naraščala od dne do dne, ter na to meri, da bi se vse božje razodetje, vsak nadnaravni red prekucnil in le iznajdbe človeškega uma, ali prav za prav sanjarije, bile dopuščene! Taka zmota, ki se napačno imenuje pametna, ker človeku od nature vsajeno pohlepnost po imenitnosti draži in ostri in vsakere poželjivosti razbrzdava, ni samo številnim posameznikom sre prevzela, ampak celo svetno družbinstvo najobširnejše zasedla. Vsled tega so se po novejši še celó ajdom nezaslišanejši brezbožnosti osnovali države brez vsakega ozira na Boga in na red, ki ga je Bog ustanovil. Pravijo, da državna oblast nima ne začetka, ne veličasti, ne gospostva, ne ukazovalne oblasti od Boga, ampak od ljudstva, od množine ljudij, ki mislijo, da so oproščeni vsake božje kazni in postave, ter da se ima le tistim postavam uklanjati, katere bi si bili sami svojevoljno dali. In potem, ko so čezatorne resnice, kakor pameti sovražne, napadali in zavrgli, moral je sam začetnik in odrešnik človeškega rodu, Jezus Kristus, iztiran biti iz vseučilišč in gimnazij in polagoma tudi iz vsakega javnega pa tudi vsakdanjega življenja. Prihodnjega življenja plačila pa in kazni so pozabljivi izročili in goreče hrepenenje po zveličanju na čas sedanjega življenja skrčili. Ker se toraj takratki daleko in široko in obilo sejejo in povzročili razuzdanost mišljenja in djanja rodi, ni nikakor čuda, da se ljudje ubožniših stanov naveličajo prerve hišice svoje in delavnice ter si v poslopja in premoženje bogatejših poletavati želijo, ni čuda, ako ni miru več ne javnemu ne zasebnemu življenju ter da je človeštvo uže skoro do najskrajniše nevarnosti zašlo.

Ali najvišji Cerkve pastirji, kojim je dolžnost odkazana Gospodovo čedo varovati zoper zasledovanje sovražnikov, so si uže zgodaj prizadevali nevarnost odvrniti in za zveličanje vernikov poskrbeti. Brž ko so namreč začeli kovati skrivne (freimavrske) družbe, kder se je name omenjenih zmot gojilo, podvzela sta se rimski papeža Klemen XII. in Benedikt XIV. razkrivati brezbožne nakane ovih družeb in opominjati vernike vesoljnega sveta pred nevarnostjo, ki se je

pripravljala. Ko so pa možje, ki so se za modrijane hvalisali, človeku pripisovali neko razuzdano svobodo ter tako imenovano novo pravo izmislili zoper natorno in božjo postavo in jo potrjevati pričeli, je papež Pij VI. blagega spomina v javnih pismih precej razkazal ovih naukov brezbožno lastnost in lažljivost, ob enem je z apostolsko previdnostjo napovedal razdjanja, v katera se bo revno ogoljufano ljudstvo zavleklo. Ker se pa ni zdatno skrbelo, da bi se pogubni nauki ne bili od dne do dne bolj ljudstvom hvalisali ali celó v državne sklepe ne prišli, sta papeža Pij VII. in Leon XII. skrivna (freimavverska) društva izobčila in iz nova človeško družbo svarila pred nevarnostjo, ki njej je iz ondot pretila!

(Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Mlekarstvo in sirarstvo.

Navadno še pravijo naši gospodarji: za mleko, puter, sir, kokoši itd. se jaz ne zmenim, to prepuščam vse ženskam. No, če so ženske pridne in vešče v tem oddelku kmetijstva, tedaj nasledki ovemu nemarnemu govorjenju niso še prehudi. Ali druga je, če so ženske malomarne, nevešče in še ob enem zapravljive. Kdor ni sam skusil, videl ali čul, temu še se niti ne sanja o prevelikej koristi, ki ga kmetovalcu dajejo dobre krave mlekarice. Na Štajerskem bilo je l. 1869. v gornjem Štajerju 69.367 krav, v srednjem 122.118, v spodnjem 73.996, skup 265.584 krav. Vsaka je mleka dajala l. 1876 v gornjem Štajerju po 1542 litrov, v srednjem po 1275 l. in v spodnjem po 1160 l. vse skup tedaj 3.510.300 hektolitrov. Ako računimo liter mleka poprek 10 kr. (v Mariboru velja 1 liter neposnetega mleka 12 kr. posnetega 10 kr.) tako so štajerske mlekarice l. 1876 dežili dale mleka, ki je bilo vredno okoli 35 milijonov goldinarjev. Lepa zaraščaj narodnemu premoženju! Tudi od koz in ovac se je dobilo precej mleka, od koz 81.333 hektolitrov, od ovac 7145 hektolitrov. Vendar to se ne more meriti s številkami pri kravah mlekaricah. Mleka se je porabilo za domače potrebe in za prodavo kot „frišno“ mleko 1.569.600 hektolitrov, za puter in maslo 1.778.600 hektolitrov in za sir 250.500 hektolitrov. Zanimive so številke, katere kažejo, koliko putra in sira se je naredilo. V gornjem Štajerju so putra naredili 528.900 kilo, v srednjem 1.253.800 kilo, ki se ga je največ v Gradec prodalo, v spodnjem 442.000 kilo. Masla pa so naredili v gornjem Štajerju 1.587.000 kilo, v srednjem 1.880.800 kilo. Uže te številke kažejo, da ljudje pri nas največ mleka, kolikor ga sami ne porabijo, prodajo kot „frišno“ mleko, kot puter ali maslo, najmenje pa kot sir. Kajti za sir se je l. 1876. porabilo 250.500 hektolitrov mleka. Sira se pa prideluje različnega. Največ tako imenovanega štajerskega sira (Steirerkäse), ki se na-

reja iz skisanega mleka, najbolj v gornjem Štajerskem, namreč po 390.000 kil, v srednjem samo 2800 kil, na slovenskem Štajerskem pa nič; Slovenci imamo tako zvanega kislega mleka ali vse-dance največ, namreč po 168.000 kilo na leto. Tolstega sira tudi le bolj nemški Štajerci največ naredijo, namreč 37.500 kil, mastnega sira po 92.400 kil, pustega sira pa gornji Štajerci nič, srednji 33.600 kil, slovenski pa po 22.400 kil na leto —

Navedene številke so jako podučljive, ako jih natančnije pregledamo. Mimo drugih nas učijo, kako se mleko po raznih krajih dežele v denar spravlja. Kmetovalci, ki so blizu mest, prodajo največ „frišnega“ mleka, dalejšnji delajo puter in maslo, najbolj oddaljeni pa sir. To je popolnem naravno! Zato svetujemo slovenskim kmetom, ki so blizu mest ali železnice, naj si priskrbijo dobrih krav mlekaric, naj jim lepo strežejo, pa v mesto prodavajo. V tako gospodarstvo je treba najmenje kapitala založiti in nese najhitrej in dobrih obresti. V spodbudo naj služi to, da na pr. gornje Poljskavski grajščak celó železnico rabi, da „frišno mleko v Maribor pošilja in drug celo blizu Maribora speča po 3400 fl. vsako leto samo za mleko! Jednako delajo vsi razumni kmetovalci blizu mest, zakaj bi pa slovenski tega še bolj ne posnemovali? Vendar oddaljenejšim posestnikom to ne kaže in ti morajo drugače obrniti ter skrbeti za pridelovanje putra in masla, ki se tudi lahko in dobro proda. Putra 1 kilo velja v Mariboru sedaj fl. 1.05 masla pa fl. 1.25 in še ga dobiti ni. Dobrega putra se posebno meseca maja najleži in največ proda, ker ga gospoda takrat kot spomladansko zdravilo in krepilo rabi. Hribovskim, planinskim in sploh od naljudenih mest oddaljenim posestnikom pa je priporočati, da se poprejejo umetnega sirarstva po zgledu drugih narodov, ki so v enakih okoliščinah, da mleka drugače v dober denar spravljati ne morejo. To je močno želeli ne samo oziroma na hasek kmetovalcev, ampak tudi oziroma na vse narodno gospodarstvo. Kajti le preveč lepega denarja nam izhaja iz cesarstva za tuji sir; za parmezanski, ementalški sploh švicarski, limburški itd. sir. Vsaka večja štacuna nam ga ponuja. Temu se mora v okom priti; naši hribovski in planinski kmetje zamorejo, ako le hočejo, ves tuji sir z domačim spodrinoti in lepih denarjev zaslužiti. Vlada je na to delovala na Kranjskem in Goriškem uže pred 10. leti, kakor nam vrli rojak g. France Kuralt, sedaj tajnik hrvatskega gospodarskega društva in urednik „Gospodarskega Lista“ v štev. 24. pret. l. pripoveduje. Gospodarska družba kranjska in goriška je namreč po ovom poročilu s pomočjo državne podpore kupila mnogo bikov lepega koroškega Belanskega plemena, jih po deželama razdelila in naposled za nekolikimi leti pozvala razumnega sirarja iz Thuringa na Nemškem proti plači 1500 fl. Mož je bil spreten in voljen, ali zastonj se je tru-